

معرفی زندگی نامه یاسر عرفات نوشته آمنون کاپلیوک

از بهروز عارفی

بدنبال وخامت وضع سلامتی یاسر عرفات، رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین، او با هواپیمایی که رئیس جمهوری فرانسه برای انتقال وی فرستاده بود عازم پاریس شد و بعد از ظهر جمعه ۲۹ اکتبر ۲۰۰۴ در یک بیمارستان نظامی واقع در حومه جنوب غربی پاریس بستری گشت.

یاسر عرفات، از روز ۳ دسامبر ۲۰۰۱ در مقر فرماندهی خود در ساختمان مقاطعه (رام الله) عملاً زندانی بوده و دولت اسرائیل، برخلاف کلیه ی قوانین بین المللی و قراردادهای بین اسرائیل و فلسطین، از خروج وی جلوگیری میکرد.

مطبوعات فرانسه، به رغم انتقاداتی که بر وی وارد می کنند، در این نکته با هم، هم زیانند که «عرفات مظهر مبارزه خلق فلسطین» است. آنان اعتراف می کنند که هر زمان که گمان می رود که «وی در بدترین شرایط به سر می برد، او باز هم اهمیت بیشتری می یابد».

عرفات در ۴ اوت ۱۹۲۹ در بیت المقدس دنیا آمد. در ۱۹۴۸ در پی ایجاد دولت اسرائیل، ابتدا به غزه و سپس مصر پناهنده شد. او در آن کشور به تحصیل رشته مهندسی پرداخت و سپس برای کار روانه کویت گردید. در این امیر نشین بود که در سال ۱۹۵۹ سازمان الفتح را بنیاد نهاد و از آن پس به ابوعمار مشهور شد. سازمان وی در اول ژانویه ۱۹۶۵ مبارزه مسلحانه را با اسرائیل آغاز کرد. عرفات در فوریه ۱۹۶۹ به ریاست هیئت اجرائی سازمان آزادی بخش فلسطین انتخاب شد. در سال ۱۹۷۴، در کنفرانس سران عرب در تونس، ساف به عنوان تنها نماینده مشروع خلق فلسطین شناخته شد و در نوامبر همان سال، عرفات به عنوان نماینده ی خلق فلسطین در مجمع عمومی سازمان ملل متحد سخنرانی کرد و گفت که در یک دست شاخه ی زیتون و در دست دیگر سلاح دارد. حمله ی اسرائیل به لبنان در سال ۱۹۸۲ باعث خروج عمده ی نیروهای فلسطینی از این کشور شد.

تا زمانی که مذاکرات مخفی با اسرائیلی ها در اسلو صورت گرفت، جنبش مقاومت فلسطین روزهای سختی را پشت سر گذاشته بود (سپتامبر سیاه در اردن در ۱۹۷۰، حمله ارتش اسرائیل به لبنان و فاجعه کشتار صبرا و شتیلا در ۱۹۸۲ در این میان جای ویژه ای دارد).

در ۱۳ سپتامبر ۱۹۹۳، دست دادن تاریخی عرفات- رابین در کاخ سفید واشینگتن دوره جدیدی از روند مذاکرات میان اسرائیل - فلسطین را گشود. عرفات در ژوئیه ۱۹۹۴ به خاک فلسطین بازگشت و دولت خودمختار فلسطین را تشکیل داد. اما با قتل رابین توسط یک یهودی وابسته به گروه های دست راستی، و خودداری اسرائیل از تخلیه ی سرزمینهای اشغالی، آنچه به نام روند صلح خوانده میشد سیر نزولی پیدا نمود. در سپتامبر ۲۰۰۰، پس از شکست مذاکرات کمپ دیوید، و بدنبال بازدید تحریک آمیز آریل شارون از صحن مسجد اقصی در بیت المقدس، انتفاضه دوم آغاز گشت.

ده ماه بعد، مقر عرفات در رام الله تحت محاصره نیروهای اسرائیلی قرار گرفت. او عملاً در این ساختمان زندانی بود. با اینکه عرفات در ۱۹۹۶، در یک انتخابات عمومی آزاد از سوی مردم فلسطین به رهبری برگزیده شده بود، دولت جورج دبلیو بوش از ژوئن ۲۰۰۲ عرفات را بایکوت کرده، از ارتباط با وی خودداری نمود. در این مدت، تنها معدودی از مقامات کشورهای غربی از او دیدار کردند. در تابستان گذشته، شارون از پذیرفتن وزیر خارجه فرانسه، بدلیل دیدار عرفات خودداری کرد. آنچه در کلیه این مراحل متوقف نشده مبارزه حق طلبانه ملت فلسطین و از یکسو و سرکوبهای مستمر اسرائیل و اشغال و تخریب فلسطین از سوی دیگر است.

به مناسبت بیماری پرزیدنت عرفات، رئیس هیئت اجرایی سازمان آزادیبخش فلسطین و رئیس تشکیلات خودمختار فلسطین و لحظات سختی که به همین دلیل مردم فلسطین و دوستان و همراهان این ملت می گذرانند به معرفی کتابی می پردازیم که آمنون کاپلیوک Kapeliouk Amnon روزنامه نگار اسرائیلی و همکار لوموند دیپلوماتیک در باره زندگی یاسر عرفات نوشته است: پاریس ۲۹ اکتبر ۲۰۰۴

عرفات، سازش ناپذیر

یاسر عرفات از نادر مردان سیاسی معاصر است که کمتر کسی میتواند در مورد او بی تفاوت بماند. بی دلیل نیست که تعداد کتاب ها و زندگی نامه هائی که درباره وی و مبارزه طولانی اش نگارش یافته، از همان اهمیتی بر خوردار است که زندگی نامه شخصیت های بزرگ قرن بیستم نظیر دوگل، لنین، چرچیل و... کتاب جدیدی که نویسنده و روزنامه نگار اسرائیلی فرانسوی، آمنون کاپلیوک به زندگی نامه عرفات اختصاص داده، یک زندگی نامه ساده نیست. او بیش از تاریخ فلسطین و اشغال آن، مبارزه و مقاومت ملتی را از لابلای مراحل زندگی عرفات به نگارش در آورده است که در میان سختی ها پیکار کرده ولی تسلیم نشده است. کتاب کاپلیوک به زبان فرانسه نوشته شده و ترجمه آن به زبان های انگلیسی - عربی در دست تهیه است.

این کتاب در رسانه های گروهی، انعکاسی در خور یافته و در اینجا گوشه هائی از آن را می آوریم: لوموند (ویژه کتاب) (جمعه ۲۰ فوریه ۲۰۰۴) در معرفی کتاب می نویسد: «موضوع به وسعت یک اقیانوس» است و کتاب ثمره «۴ سال کار که به قول نویسنده می توانست حتما خیلی بیشتر طول بکشد». این کتاب که در اکتبر ۲۰۰۳ پایان یافته، توسط نویسنده ای نگارش یافته است که «شاید تنها زندگی نامه نویسن عرفات باشد که از سال ها پیش، روز به روز، مسائل مربوط به کشمکش اسرائیل - فلسطین را دنبال کرده است».

نویسنده از ورای زندگی نامه عرفات، نیم قرن تاریخ مقاومت فلسطین را ورق زده است. منتقد ادبی لوموند معتقد است: «کتاب جزئیات زیادی را نقل میکند که تا کنون ناگفته مانده بود» (...). و از خلال زندگی عرفات، تاریخ جنبش ملی فلسطین، کشمکش اسرائیل - فلسطین و بازتاب های آن را موشکافی کرده است».

از دید کاپلیوک، عرفات «دارای نوعی حس ششم در برابر خطر است» و شاید به همین جهت توانسته از سوءقصد های بیشماری جان سالم بدربرد. وی «مردی رزمجو، پراگماتیک، تعادل گرا، و عموماً دوراندیش» بوده «توازن قوا در سطح منطقه ای و جهانی» را در نظر دارد. «ایمان او به آرمانش و نیز قابلیت های وی بارها به یاری او شتافته» و شخصیت او به «جنبش ملی فلسطین دوام بخشیده»، تلاش های او «موجب شناسائی این جنبش و حقوق خلق فلسطین در سطح جهانی شده است». کاپلیوک می نویسد «بندبازی و شم سیاسی وی همیشه به سود او تمام نشده است و به ویژه از زمانی که در فلسطین و در رأس تشکیلات خودمختار» مستقر شده است. از دو سال پیش که دولت اسرائیل او را در رام الله عملاً «زندانی» کرده، «اجحاف ها و رفتارهای تحقیرآمیز اسرائیل، چون پتک بر سر او و خلق اش فرود آمده است. ناامیدی ها، ممنوعیت ها و رنج های پس از شکست نوپدهای صلح (پس از ۱۹۹۳)، بر نارضایتی و سرخوردگی ها افزوده است.

گروهی از ناظرین سیاسی، تقصیر این وضع را متوجه «بیکفایتی و فساد» تشکیلات میدانند، اما فراموش می کنند که سیاست های تجاوز کارانه دولت اسرائیل عملاً او تشکیلات خودگردان را فلج کرده است. «رقیبان وی به ویژه اسلام گرایان، نهایت استفاده را از نارضایتی های مردم کرده اند.» اما کنار گذاشته شدن عرفات از سوی اسرائیل و آمریکا، همبستگی مردم را با او خلل ناپذیر کرده است».

او در باد و طوفان همچنان ایستاده است و این امر «عنوان کتاب را موجه می سازد». نویسنده برای رفتار عرفات توضیحاتی و دست کم توجیهاتی می یابد.

کاپلیوک «جنگ روانی، علیه عرفات را افشا می کند. او اخیراً در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت: «تنها، اسرائیل، ایالات متحده و چند محفل اروپائی علیه عرفات یک جنگ روانی در پیش گرفته اند (...). باقی جهان، برعکس، روش برخورد آمریکا و اسرائیل را با او محکوم می نمایند.»

مجله اکسپرس (۱۶ فوریه ۲۰۰۴) در مصاحبه ای با کاپلیوک، از او می پرسد «آیا این زندگی نامه تحسین آمیز از عرفات، چون کتاب پیشین تان: «گزارش یک کشتار» که پس از تراژدی صبرا و شتیلا منتشر ساختید، اسرائیل را تکان خواهد داد؟» نویسنده پاسخ میدهد: «من آنچه را که باور دارم میگویم، و وظیفه مطبوعاتی ام را انجام میدهم. تنها خطای من شاید، گفتن حقیقت پیش از دیگران است و اضافه کنم که من عرفات را ستایش نمی کنم. من این مرد را بسیار خوب می شناسم و به او توجه دارم. زیرا او در سختی ها و خوشی ها، مظهر خلق فلسطین است. نه میشود قابلیت هایش را منکر شد و نه پراگماتیسم استثنائی اش را.»

مورخ معاصر فرانسوی، ژان لاکوتور (زندگی نامه نویسنده شارل دوگل) در مجله نوول اوبسرواتور (۴ مارس ۲۰۰۴) در نقد کتاب زندگینامه ی عرفات می نویسد: «کتاب در مورد تجربه ها و مصائبی که عرفات از آنها سربلند بیرون آمده، عالی است.» لاکوتور به سطوری از کتاب در مورد خیانت های اعراب [نسبت به فلسطین و اعراب] اشاره کرده می افزاید: «به رغم شانه خالی کردن های «دوستان» اش و قاطعیت سرسختانه دشمنان اش، او از همه تله ها سالم در رفته و از بیست سوء قصد جان سالم بدر برده است» و پند های محتاطانه «عبد الناصر» و «خیانت» های ساداتی و اردنی را تجربه کرده و از این هم بیشتر، او از جنگ لبنان هم که فقط یک در هزار بخت زنده ماندن داشت، سالم بیرون آمد. او بهتر از «سازش ناپذیر» و «تسخیر ناپذیر» است. او «غرق نشدنی» است.

برنامه معرفی کتاب رادیو فرانسه (۶ فوریه ۲۰۰۴) به زوایای دیگری از کتاب مزبور توجه می کند و آن را پرارزش ارزیابی کرده میگوید: «نویسنده بیش از دو بیست بار با «رئیس» دیدار کرده و نیز با ده رهبر فلسطینی دیگر. عرفات برای این کتاب از «اسرار سیاسی پرده بر میدارد». نویسنده معتقد است که «عرفات برخلاف دیگر مسئولین فلسطینی، نسبت به تیره بختی های مردم یهودی بسیار حساس است و همیشه علاقمند به کسب اطلاع است.»

مجری برنامه به دامنه وسیع تبلیغات ضد عرفات در ماه های اخیر اشاره کرده و از کاپلیوک نقل میکند «زشت نشان دادن چهره عرفات به اراده بنیامین نتانیاهو نخست وزیر اسرائیل در ۱۹۹۷ شروع شد. او که نمیخواست قرارداد اسلو را به اجرا گذارد، راه توطئه علیه شخصیت عرفات را در پیش گرفت» ولی کاپلیوک نقش باراک را نیز فراموش نمی کند: «در کامپ دیوید (سال ۲۰۰۰) باراک کوچکترین امتیازی در مورد بیت المقدس و پناهندگان نداد و بیل کلینتون به عرفات «خیانت» کرد.»

به عقیده کاپلیوک «بازدید آریل شارون از صحن مسجد اقصی موجب آغاز انتفاضه دوم گردید و باراک به رغم اخطار عرفات، کوچکترین اقدامی برای مخالفت با این کار انجام نداد.»

روزنامه «اومانیته» در شماره ۵ فوریه ۲۰۰۴، در مقاله ای با عنوان «عرفات به روایت آمون کاپلیوک» از کتاب به عنوان «زندگی نامه شگفت انگیز رهبر فلسطین» و «کتاب استثنائی» یاد می کند. اومانیته در میان مطالب چشمگیر کتاب، مصاحبه کاپلیوک با عرفات در روز ۹ اوت ۱۹۸۲، چندی قبل از کشتار صبرا و شتیلا را انتخاب کرده است. این مصاحبه در یک پارکینگ زیرزمینی، در حالی که محل ملاقات در نتیجه بمباران می لرزید، انجام شده است.

اومانیته با نگاهی به زندگی خود نویسنده، از زبان او می نویسد که «او در فلسطین در محله ای که یهودی ها و عرب ها کنار هم میزیستند» بزرگ شده و پدر او از «دوستان فراوان عرب در خانه اش پذیرائی میکرد». نویسنده، این همزیستی را در راستای زندگی عرفات توصیف می کند. از کودکی عرفات در بیت المقدس و سفر مکرر او به قاهره می نویسد و نیز از تأثیر وقایع جنگ جهانی دوم بر روحیه او و سپس، مهم تر از همه، از النکبه (یعنی فاجعه ی ایجاد دولت اسرائیل بر سرزمین فلسطین) صحبت میکند. کاپلیوک می نویسد که زندگی عرفات در مصر، با مبارزه افسران آزاد و نیز اخوان المسلمین جهت کسب قدرت هم زمان بود و شاید به خاطر وقایع آن زمان است که عرفات همواره کوشش کرده، این دو قطب متضاد یعنی اسلام گرائی و ناسیونالیسم عرب را ... با هم آشتی دهد.

نویسنده اومانیته، مانند دیگر «منتقدان» این اثر در مطبوعات، از پیشگفتار کتاب به قلم نلسون ماندلا یاد میکند. ماندلا در مقدمهء تحسین آمیز خود، به نقش عرفات در قرار دادن مسئلهء فلسطین در دستور کار جامعهء بین المللی و ارتقاء خلق فلسطین از وضعیت پناهنده تا حد یک «ملت کامل» اشاره کرده مینویسد: «شرایط سختی را که در دوسال گذشته در رام الله بر وی تحمیل کرده اند، بیش از این که او را تحقیر نماید، آنانی را که مسبب این وضع هستند، بی آبرو می کند... پرزیدنت عرفات برای ابد، نماد قهرمانی برای تمام خلق های جهان که در راه عدالت و آزادی مبارزه می کنند، خواهد بود».

اریک رولو (نویسنده و سفیر سابق فرانسه) در لوموند دیپلوماتیک آوریل ۲۰۰۴ می نویسد: «بزرگداشت نلسون ماندلا، بدون تردید خطاب به مردی است که جامعهء بین المللی – به استثنای اسرائیل و ایالات متحده – به عنوان رهبر قانونی خلق فلسطین می شناسد، جامعه ای که توجهی به چهرهء منفی ای که ده ها سال است جناح راست توسعه طلب اسرائیل از عرفات ترسیم و تبلیغ می کند، معطوف نمی سازد. رهبران دیگری چون ایندیرا گاندی، برونوکرایسکی، اولف پالمه، فیدل کاسترو، لئوپولد سنگور، هواری بومدین که همسان با ماندلا به او ارج می نهادند، میدانستند که منظور از لجن پراکنی استعمارگران رد هر گونه مذاکره با جنبش های آزادی بخش ملی است».

کاپلیوک از اشتباهات عرفات در طول عمر سیاسی دراز او نیز یاد میکند، اما اهمیت بیشتری به توانائی های رهبر فلسطینی میدهد .

اولین تماس های عرفات با شخصیت های اسرائیلی به سال ۱۹۷۶ بر میگردد که با ابتکار پی یر مندرس فرانس و هانری کوریل (متفکر کمونیست) صورت گرفت. در سال ۱۹۸۸، به پیشنهاد عرفات، سازمان آزادی بخش فلسطین حق موجودیت اسرائیل را به رسمیت شناخته قطع نامه ۲۴۲ شورای امنیت را پذیرفت. کاپلیوک به روشنی توضیح می دهد که این رهبر «سازش ناپذیر» بر سر آرمان های اساسی خلق خود کوتاه نخواهد آمد. آرمان هائی که در تشکیل دولتی مستقل در سرزمین های کرانهء باختری رود اردن و غزه که پایتختش بیت المقدس باشد و شناسائی اصولی حق بازگشت پناهندگان خود را نشان میدهند».

ماندلا اظهار امیدواری می کند که کتاب کاپلیوک «به درک احترام و علاقه ای که تمام فرهیختگان برای او قائل اند یاری رساند...».

ARAFAT, L'IRREDUCTIBLE
D' Amnon KAPLEIOUK
Préface : Nelson Mandela
Edition Fayard, 541 pages